

תאונות דרכים עם נפגעים 2013 – סוג "כללי עם נפגעים"

מבוא

מונחים, הגדרות והסברים

תאונות דרכים עם נפגעים: תאונות דרכים שבה מעורב כלי רכב ונפגע בה אדם אחד לפחות.¹

במסגרת הטיפול המשטרתי בתאונות דרכים, פותחת המשטרה אחד מ-4 סוגי תיקים:²

1. תאונות דרכים עם נפגעים מסוג ת"ד: תאונות דרכים שבה מעורב כלי רכב ונפגע בה אדם אחד לפחות והוגדרה במשטרה כתאונה שנחקרת על ידיה ("תיק ת"ד"). קיימת הבחנה בין תאונה שהוגדרה במשטרה כתאונה שנחקרת על ידיה ("תיק ת"ד") לבין תאונה שאינה נחקרת ("תיק כללי עם נפגעים"). הבחנה זו תלויה במספר הימים שעברו בין תאריך התאונה לבין תאריך מסירת ההודעה למשטרה (פער הדיווח) ובקריטריונים נוספים, כמו מספר כלי הרכב, מספר הנהגים ומספר הנפגעים המעורבים בתאונה.

הנתונים כוללים רק תאונות שדווחו למשטרת ישראל. משטרת ישראל אינה רושמת תאונות שבה מעורב רכב צבאי בלבד. כמו כן, קיימת הפרדה בין נתונים כלל ארציים (ללא אזור יהודה והשומרון) לבין תאונות שהתרחשו באזור יהודה והשומרון.

2. תאונות דרכים מסוג נ"ב – נזק בלבד – תאונות דרכים ללא נפגעים, עם נזק בלבד (נחקרת במשטרה).

3. תאונות דרכים מסוג כללי עם נפגעים: תאונות דרכים שבה לפחות פצוע קל אחד והוגדרה במשטרה כתאונה שאינה נחקרת על ידיה ("תיק כללי עם נפגעים").

4. תאונות דרכים מסוג כללי נ"ב – תאונות דרכים ללא נפגעים, עם נזק בלבד שלא סווגה כ"נ"ב" (אינה נחקרת במשטרה).

¹ עם הפסקת חובת הדיווח על תאונות שבהן נגרם נזק בלבד, החל ב-1.8.1961, אין ללשכה המרכזית לסטטיסטיקה נתונים על תאונות דרכים ללא נפגעים.

² לפירוט השינויים שנעשו בקריטריונים לפתיחת סוגי התיקים השונים של תאונות דרכים, ראה: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2009). *תאונות דרכים עם נפגעים 2008*, חלק א: סיכומים כלליים. פרסום מס' 1378. ירושלים. סעיף 4 במבוא.

דרך: רצועת אדמה כבושה המיועדת להליכה או לנסיעה ומותרת למעבר לציבור. לרבות מסילה, דרך, סמטה, כיכר, מעבר או גשר.

דרך עירונית: דרך הנמצאת בתחום רשות מקומית, שהכניסה אליה מסומנת בתמרור "ב-24" והיציאה ממנה מסומנת בתמרור "ב-25".

צומת: השטח המתהווה על ידי מפגש של שתי דרכים או יותר. תאונות בצומת כוללות גם תאונות שאירעו באחת הדרכים בגלל הקרבה לצומת.

תאונות דרכים קטלניות: תאונות דרכים שכתוצאה ממנה נהרג אדם אחד לפחות.

הרוג בתאונות דרכים: אדם שמת בעקבות תאונה או שמת מפצעיו בתוך 30 יום מיום התאונה.

תאונות דרכים קשה: תאונות דרכים שכתוצאה ממנה, נפצע קשה אדם אחד לפחות, ושלא נהרג בה שום אדם.

פצוע קשה בתאונות דרכים: אדם שבעקבות תאונות דרכים אושפז בבית חולים 24 שעות או יותר, לא לצורך השגחה בלבד. המילים "לא לצורך השגחה בלבד" נוספו ע"י משטרת ישראל בדצמבר 1995, כדי להגיע להגדרה ברורה ואחידה, מאחר שיישום ההגדרה הקודמת בשטח לא היה אחיד. השינוי הקודם בהגדרת "פצוע קשה" נעשה במחצית השנייה של 1970. עד אז נכללו רק מי שאושפזו לפחות 6 ימים. יש לשים לב לשינויי הגדרה כאשר משווים נתונים משנים שונות.

תאונות דרכים קלה: תאונות דרכים שכתוצאה ממנה נפצע קל אדם אחד לפחות, ושלא נהרג בה ולא נפצע בה קשה שום אדם.

פצוע קל בתאונות דרכים: אדם שנחבל בעקבות תאונות דרכים ולא אושפז בבית חולים, או שאושפז פחות מ-24 שעות, או אושפז לצורך השגחה בלבד.

סוג תאונה: נקבע לפי המצב ההתחלתי של התאונה, אלא אם כן נרשם במפורש "מצב סופי". כך, למשל, תאונה שהחלה בהחלקה והסתיימה בהתהפכות תסווג כהחלקה; תאונה שהחלה בהתנגשות והסתיימה בפגיעה בהולך רגל תסווג כהתנגשות.

כלי רכב: כל סוגי הרכב המנועיים והבלתי מנועיים, כולל עגלות, אופניים וכו'. להגדרות והסברים על כלי הרכב המנועיים ראה: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2011). כלי רכב מנועיים 2010, פרסום מיוחד מס' 1458. ירושלים.

סוג רכב: החל בשנת 2009, נעשו התאמות בסוגי הרכב, בעקבות השינויים בסיווג דרגות הרכב שנעשו במשרד התחבורה בשנת 2007. התאמה קודמת נעשתה בשנת 1994. נתונים היסטוריים חושבו מחדש בהתאם לסיווג החדש החל בשנת 2000.

עיקר השינויים נרשמו בסוגי הרכב הבאים:

1. אופנועים – החל בשנת 2007, נקבע סוג האופנוע לפי נפח המנוע בסמ"ק (עד 50; 125-51; 126-400; +401). עקב כך, נעשתה התאמה בלוחות. התאמה קודמת נעשתה בשנת 1991.
2. משאיות – האבחנה היא לפי המשקל הכולל של המשאית, תוך הפרדה בין המשאיות שמשקלן מעל 3.5 טונות לבין אלו שמשקלן עד 3.5 טונות. עד שנת 2008 ההפרדה הייתה בין המשאיות שמשקלן מעל 4 טונות לבין אלו שמשקלן עד 4 טונות.
- החל בשנת 1994, משאיות אינן כוללות "אוטובוסים זעירים" (ראה הסבר בהמשך).
3. אוטובוסים זעירים – עד 1993 נכללו ככלי רכב עם היתר מיוחד להסעת נוסעים, בקבוצת הרכב "רכב משא – משא אחד עד 4 טונות". במהלך שנת 1993, כלי רכב אלה סווגו בקבוצה נפרדת והחל ב-1994 הם מוצגים כ"אוטובוסים זעירים".
- עקב שינויים אלה, יש להיזהר בהשוואת הנתונים, במיוחד אלה המתייחסים לאופנועים ולמשאיות, עם נתוני שנים שקדמו לשינויים ופורסמו בפרסומים קודמים.
- עברת הנהג:** נרשמת כאשר לדעת הבוחן היא תרמה לתאונה. אין כל הכרח כי הנהג המעורב יורשע בה, או שייטבע בגינה.
- נהג:** אדם שנוהג בכלי רכב, בזמן נסיעה (גם אם אינו בעל רישיון נהיגה).
- נוסע:** אדם (למעט הנהג) הנוסע בכלי רכב או הנמצא בשלב של עלייה או ירידה ממנו, כולל נוסע על אופניים ועל אופנוע (למעט הנהג).
- הולך רגל:** אדם ההולך או העומד בדרך, בשוליה או על המדרכה. כולל ילד בעגלת ילדים ונכה בעגלת נכים לא-מנועית.
- תאונות ל-1,000 כלי רכב מורשים ול-100 אלף תושבים:** הנתונים הם ממוצעים שנתיים, אלא אם כן צוין אחרת בגוף הלוח.

יום ולילה: היום והלילה נקבעים לפי זריחת השמש ושקיעתה בכל יום בשנה.

קבוצת אוכלוסייה:

- **יהודים**
- **ערבים** – כולל מוסלמים, נוצרים ערבים ודרוזים.
- **סך הכל** – כולל גם: נוצרים לא ערבים, אנשים ללא סיווג דת וזרים (מיהודה והשומרון ומחוץ לארץ).

יישוב: היישוב הוא זה שבו אירעה התאונה.

הגדרות נוספות ייחודיות לנתוני טראומה ממכון גרטנר

תאונת דרכים מסוג ת"ד מורחב: תאונת דרכים, שהוגדרה במשטרה כ"תאונת דרכים מסוג ת"ד" או כ"תאונת דרכים מסוג "כללי עם נפגעים", אך לאחר הקישור בין נתוני המשטרה לנתוני רישום מרכזי הטרומה, שבוצע בלמ"ס, התברר שפצוע קל אחד לפחות היה מאושפז יותר מ-24 שעות. לפיכך הוא סווג בלמ"ס כפצוע קשה והתאונה סווגה בלמ"ס כתאונה מסוג ת"ד מורחב.

מדד רפואי ISS : מדד רפואי לחומרת הפציעה הבודק את סיכויי ההישרדות של פצוע. מדד זה מחושב על פי נתוני חומרת הפציעה בהתבסס על אבחנות רפואיות.

20 בתי חולים שבהם פעלה מערכת רישום הטרומה בשנת 2013: מרכז רפואי ע"ש חיים שיבא, תל השומר; מרכז רפואי ע"ש רמב"ם; מרכז רפואי אסף הרופא; המרכז הרפואי ע"ש אדית וולפסון; מרכז רפואי זיו; המרכז הרפואי הלל יפה; בית החולים לגליל המערבי, נהרייה; מרכז רפואי ע"ש ברזילי, אשקלון; בית חולים פורייה, טבריה; המרכז הרפואי ת"א ע"ש סוראסקי, איכילוב; מרכז רפואי רבין, בית חולים בילינסון; המרכז הרפואי האוניברסיטאי סורוקה; מרכז רפואי קפלן; בית החולים האוניברסיטאי הדסה עין כרם; בית חולים אי.מ.מ.ס הסקוטי; המרכז הרפואי שערי צדק ירושלים; המרכזי בעמק לניאדו; המרכז הרפואי יוספטל, אילת והמרכז הרפואי מאיר, כפר סבא

שיטות (מתודולוגיה)

א. האוכלוסייה הנחקרת

המידע בפרסום זה כולל תאונות דרכים שנפגעו בהן בני אדם וסווגו במשטרה בתיק "כללי עם נפגעים".

ב. התקופה הנחקרת

המידע מתייחס לתאונות דרכים שאירעו בשנת 2013.

ג. שיטת החקירה

הנתונים מתבססים על קובץ מינהלי המתקבל אחת לחודש ממשטרת ישראל.

ד. הטיפול בנתונים

הנתונים המתקבלים מהמשטרה, עוברים בלמ"ס תהליך של בקרת איכות הכולל ביקורות לוגיות, עריכה, סימול, השלמה וזקיפה של נתונים חסרים.

זקיפת נתונים נעשית במקרים שבהם חסרה הרשומה של כלי רכב או של נהג, ולעתים של נפגע, לדוגמה: בתאונת חזית-צד, אם קיים מידע על שני כלי רכב ועל נהג אחד בלבד, ייזקף נהג נוסף לכלי הרכב השני.

מבדיקות שנעשו מול קובץ מרשם האוכלוסין, התברר כי הקובץ המשטרתי כולל גם הרוגים שנפטרו לאחר יותר מ-30 יום מיום התאונה, כך שלפי ההגדרות המקובלות (ראה הגדרות בסעיף 3) יש לסווגם כפצועים קשה. כלומר, יש להפחית את מספרם מסך כל ההרוגים ולהוסיפם לסך כל הפצועים קשה.

החל בשנת 2008 מתבצעת בלמ"ס הקבלה שוטפת מול קובץ מרשם האוכלוסין, וכל הרוג שנפטר לאחר יותר מ-30 יום מיום התאונה, מסווג כפצוע קשה.

כתוצאה מהטיפול בנתוני ההרוגים (המתואר לעיל), נעשה טיפול גם בנתוני התאונות הקטלניות.

תאונה שכל ההרוגים בה, נפטרו כעבור למעלה מ-30 יום, מיום התאונה, סווגה כתאונה קשה.

ה. מהימנות הנתונים

הנתונים הם מפקדיים ולכן אין בהם טעויות דגימה.

הקובץ המינהלי שעליו מבוססים הנתונים, נועד בראש ובראשונה לענות על צורכי הגוף האחראי עליו – משטרת ישראל. שינויים שמבצעת המשטרה בסדרי עדיפויות, בהגדרות וביישום החלטותיו משפיעים על הנתונים. למשל, שינויים בקריטריונים לפתיחת סוגי התיקים השונים של תאונות דרכים משפיעים על מספר "תיקי ת"ד", וגורמים לחוסר סדירות בסדרת הנתונים ומקשים על השוואת הנתונים שמלפני השינויים לאלה שאחריהם.

ב-15 בפברואר בכל שנה מקבלת הלמ"ס בפעם האחרונה את הקובץ של השנה הקודמת מהמשטרה ולכן עדכניות הנתונים ואיכותם מתאימה לתאריך זה.

נתוני טראומה ממכון גרטנר

א. האוכלוסייה הנחקרת

האוכלוסייה הנחקרת עונה על כל שלושת הקריטריונים שלהלן:

- נפגעים בתאונות דרכים שאירעו בישראל (ללא אזור יהודה והשומרון).
- התאונה סווגה כתיק ת"ד מורחב (לאחר שילוב נתוני הטראומה היו תאונות שנוספו בלמ"ס מתוך התאונות שהוגדרו במשטרה כתאונות מסוג "כללי עם נפגעים"), ראה הגדרה ל"תאונת דרכים מסוג ת"ד מורחב" בסעיף 3 – "מונחים, הגדרות והסברים".
- הנפגע אושפז באחד מ-20 בתי החולים שבהם פעלה מערכת לרישום טראומה בשנת 2013 (ראה רשימה בסעיף 3 "מונחים, הגדרות והסברים").

ברשומות נפגעים שאותרו גם בקובץ המשטרה וגם בקובץ 20 בתי החולים, נלקח סמל בית החולים מקובץ הטראומה. בשאר הרשומות (שנמצאו רק בקובץ המשטרה), נלקח סמל בית החולים מקובץ המשטרה.

ב. התקופה הנחקרת

המידע שבפרסום זה מתייחס לנפגעים בתאונות דרכים שאירעו בשנת 2013.

ג. שיטת החקירה

שילוב של נתונים המתקבלים בקבצים מנהליים מהמשטרה וממערכת הטראומה הכוללת נתוני 20 בתי חולים.

ד. הטיפול בנתונים

1. הנתונים מתקבלים מהמשטרה וממרכז רישום הטראומה, ועוברים בלמ"ס תהליך של בקרת איכות הכולל ביקורות לוגיות, עריכה, סימול, השלמה וזקיפה של נתונים חסרים וטיפול ברשומות כפולות.

2. קישור לפי ת"ז והשלמת הקישור לפי שנת לידה, תאריך התאונה, שם משפחה ושם פרטי.

3. בדיקות איכות הקישור וטיפול ברשומות כפולות.

רשומות כפולות/ מספרי ת"ז כפולים יכולים להיות משני סוגים:

4. אדם שהיה מעורב בתאונה אחת והיה רשום יותר מפעם אחת (למשל אם אושפז ביותר מבי"ח אחד). הטיפול כלל החלטה מהי הרשומה הרלוונטית והשמטת הרשומה המיותרת בסטטיסטיקה.

5. אדם היה מעורב ביותר מתאונה אחת. הטיפול כלל התאמת הקישור לתאונות המתאימות.

חומרת הפגיעה – נקבעת לפי משך השהייה בבית חולים שמופיע בקובץ הטראומה (מחושב על פי תאריך השחרור מבית החולים פחות תאריך ההגעה לבית החולים).

פצוע קשה – מוגדר כך אם תאריך השחרור פחות תאריך ההגעה גדול מ-1.

פצוע קל – מוגדר כך אם תאריך השחרור פחות תאריך ההגעה קטן או שווה ל-1.

ה. מהימנות הנתונים

- ב-15 בפברואר בכל שנה מקבלת הלמ"ס בפעם האחרונה את הקבצים של השנה הקודמת מהמשטרה וממערכת רישום הטראומה ולכן עדכניות הנתונים ואיכותם מתאימה לתאריך זה.
- הנתונים הם חלקיים משום שמערכת רישום הטראומה פועלת, נכון לעכשיו, רק ב-20 בתי חולים מתוך כ-23 בתי חולים שמטפלים בנפגעי תאונות דרכים.